Kort prosedyre for å unngå tvang ved blodprøvetaking av barn

Før rekvirering – vurder om prøven er nødvendig

Vurder alltid:

- Har prøven klar medisinsk nytte?
- Hastegraden – må prøven tas nå?
- Kan prøven tas samtidig med annen prosedyre?
- Finnes alternativ til blodprøve?

Før oppmøte – forbered barnet

Rekvirent har ansvar for dette

- Gi barnet **enkelt, alderstilpasset informasjon**
- Informer foresatte om:
  - hvordan de kan bidra til trygg situasjon
- Sørg for:
  - lokalbedøvelse (plaster/krem)
  - kartlegging av behov i prøvetakingssituasjonen (sårbarhet, tidligere erfaringer)

God forberedelse reduserer angst og øker samarbeid.

Før stikk – skap samarbeid

Mål: barnet skal delta frivillig

- Snakk rolig og direkte til barnet
- Lytt til bekymringer
- Lag en plan sammen med barnet og familien:
  - hvor sitte?
  - hvilken arm?
  - pause/stoppsignal
- Foresatte skal brukes til trøsting, ikke holding

Under prøvetaking – bruk «de fem obligatoriske»

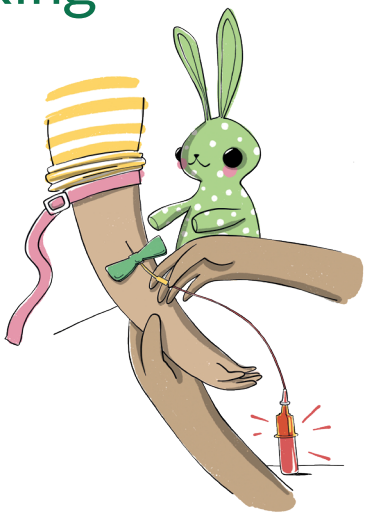
- **Forberedende samtale**
- **Smertelindring**
- **Posisjonering** (den stillingen som gjør barnet trygg)
- **Avledning** (skjerm, lek, musikk)
- **Time out / plan B**

Andre viktige prinsipper:

- Barnet skal legge frem hånden selv (ikke holde fast, en kan eventuelt støtte hånden)
- Maks 2 forsøk → pause eller bytte personell

Hvis barnet motsetter seg prøvetaking

- Ta motstanden på alvor
- Avvent prøvetaking
- Forsøk nye tillitsskapende tiltak
- Avbryt prøvetakning om nødvendig

Gjør dette:

1. Stopp og informer lege
2. Beskriv:
   a. barnets motstand
   b. tiltak som er forsøkt
3. Legen vurderer:
   a. må prøven tas nå?
   b. kan den utsettes / tas senere?

Helsepersonell skal **ikke la seg presse av foresatte** til å gjennomføre på en dårlig måte.

Bruk av tvang (skal være unntak og kun i akutte situasjoner hvor det står om liv og/eller helse)

Kan kun vurderes hvis **alle er oppfylt:**

- Tillitsskapende tiltak er forsøkt
- Risiko for vesentlig helseskade uten prøven
- Prøven er nødvendig nå
- Belastning står i rimelig forhold til nytte
- Beslutning tas av lege

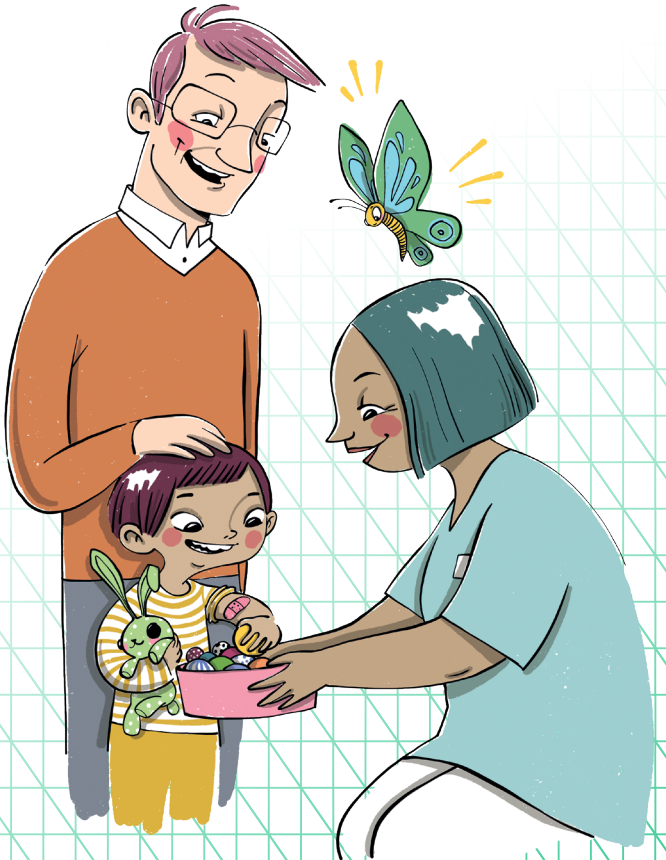

Tvang skal dokumenteres i journal

Etter prøven

- Gi annerkjennelse uansett utfall
- Bruk belønning
- Dokumenter hva fungerte/ikke fungerte

Viktig for neste gang og for å bygge tillit.

Kort prosedyre basert på «Retningslinjer for å unngå tvang ved blodprøvetaking av barn og unge».

For trygg og frivillig blodprøvetaking – med barnet i fokus.

NITO | Bioingeniørfaglig institutt (BFI)

Utarbeidet november 2026 , Utgave 1
For spørsmål ta kontakt med NITO BFI
T: 22 05 35 00 E: bfi@nito.no

Kort huskeregel

STOPP – TENK – SAMARBEID

❓ Må prøven tas?

🗣️ Forbered og forklar

🤝 Få barnet med

🎯 Bruk smertelindring + avledning

⛔ Stopp ved motstand

⚖️ Tvang = siste utvei og kun når det står om liv og helse